

“两” ที่ไม่ได้แสดงความหมายถึงจำนวน
ตรงตามตัวเลขที่ปรากฏในระดับประโยค ——
การศึกษาเปรียบเทียบกับภาษาไทย¹
ณัฐนิจ แซ่มสุวรรณวงศ์²

บทคัดย่อ

ตัวเลขสองในภาษาจีนไม่ได้แสดงถึงจำนวนตรงตามตัวเลขที่ปรากฏเสมอไป หากแต่แสดงถึงจำนวนอื่นหรือความหมายอื่นได้ด้วย บทความนี้มุ่งวิจัยเงื่อนไขที่ทำให้ตัวเลขสองในภาษาจีนที่เขียนว่า “两” (liǎng “สอง”) ในระดับประโยคมีความหมายนอกเหนือจากผลของจำนวนหนึ่งบวกหนึ่ง กล่าวคือ 1) ผลของจำนวนหนึ่งบวกหนึ่งขณะเดียวกันก็แฝงความหมายว่า “เต็มทั้งหมด” เช่น “两手灰” (ฝุ่นเต็มสองมือ) “两脚泥” (โคลนเต็มสองเท้า) 2) จำนวนบางส่วน เช่น “你说两句吧。” (คุณพูดอะไรสักหน่อยสิ) “他没吃两块儿饼干就饱了。” (เขากินคุกกี้ไปแค่ไม่กี่ชิ้นก็อิ่มเสียแล้ว) นอกจากนี้ยังเปรียบเทียบ “两” ในความหมายดังกล่าวกับภาษาไทย รวมถึงเสนอแนะวิธีการสอนด้วย

¹ งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจาก 教育部人文社科重点研究基地重大项目: “现代汉语名词短语 (DP) 的内部构造” (项目号: 12JJD740008)

² ชื่อภาษาจีน: 陈丽君 นักศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนปัจจุบัน คณะภาษาจีน มหาวิทยาลัยปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน

คำสำคัญ “两” (liǎng) เต็ม/ทั้งหมด จำนวนบางส่วน การเปรียบเทียบทางภาษา การสอน

1. บทนำ

ตัวเลขในภาษาจีนไม่ได้แสดงถึงจำนวนตรงตามตัวเลขที่ปรากฏเสมอไป หากแต่แสดงถึงจำนวนที่ไม่ตรงตามตัวเลขที่ปรากฏหรือแสดงความหมายอื่นได้ด้วย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อจำกัดทางไวยากรณ์ เช่น “一” (yī “หนึ่ง”) หากใช้ว่า “一条狗” จะหมายถึง “สุนัขหนึ่งตัว” ไม่ใช่จำนวนอื่น หากใช้ว่า “一屋子人” จะหมายถึง “คนเต็มห้อง ห้องอัดแน่นไปด้วยคน” ซึ่งภาษาจีนนั้น “一屋子人” มีความหมายเดียวกับ “满屋子人” ในกรณีนี้สามารถเข้าใจได้ว่า “一” มีความหมายเดียวกับ “满” จึงใช้แทนกันได้โดยที่ความหมายไม่เปลี่ยนแปลง

ตัวเลขสอง (2) ในภาษาจีนก็เช่นเดียวกัน คือ ไม่ได้แสดงถึงจำนวนตรงตามตัวเลขที่ปรากฏ คือ ผลของจำนวนหนึ่งบวกหนึ่งเสมอไป หากแต่แสดงถึงจำนวนบางส่วน หรือแสดงถึงความหมายอื่นได้ด้วย ตัวเลขสองเขียนเป็นตัวจีนได้สองรูปแบบ คือ “二” (èr) และ “两” (liǎng) บทความนี้จะมุ่งเสนอเงื่อนไขที่ทำให้ “两” มีความหมายนอกเหนือจากผลของจำนวนหนึ่งบวกหนึ่งเมื่อปรากฏในวลีหรือประโยคต่างๆ อีกทั้งยังเปรียบเทียบกับ

ภาษาไทย รวมถึงเสนอแนะวิธีการสอน “两” ในความหมายดังกล่าวด้วย

2. เลขสองที่ไม่แสดงจำนวนตรงตามตัวเลขที่ปรากฏแบ่งได้เป็นระดับของคำและระดับของประโยค

ผู้วิจัยแบ่งตัวเลขสองในภาษาจีนที่ไม่แสดงจำนวนตรงตามตัวเลขที่ปรากฏออกเป็นสองระดับ คือ 1.ระดับของคำ (词汇层面) 2. ระดับของประโยค (句子层面)

2.1 ระดับของคำ เลขสองที่ไม่แสดงจำนวนตรงตามตัวเลขที่ปรากฏสะท้อนอยู่ในความหมายของคำศัพท์เอง การใช้ตัวเลขเป็นส่วนประกอบในการสร้างคำ รวมถึง สำนวน สุภาษิต คำพังเพยซึ่งมีเลขสองเป็นส่วนประกอบ:

- 1) ความหมายของคำศัพท์เอง เช่น “二” ใช้บรรยายลักษณะของคนที่มีความคิดและการกระทำที่ไม่ค่อยฉลาดนัก หรือใช้บรรยายลักษณะของคนที่เชื่อช้าแต่แฝงไปด้วยความน่ารัก โง่แบบน่ารัก เช่น “你真二!” (Nǐ zhēn èr! “เธอนี่เง่า/โง่งจริงๆ”)
- 2) การใช้ตัวเลขเป็นส่วนประกอบในการสร้างคำ เช่น “二货” (èrhùo) ใช้เรียกคนที่เชื่อช้าแต่แฝงไปด้วยความน่ารัก “二话” (èrhuà) หมายถึงคำพูดอื่นๆ หรือความเห็นอื่น “二心” (èrxīn) หมายถึง

จิตใจที่ไม่จงรักภักดี “二流子” (èrliúzi)
หมายถึงพวกเสเพลอันธพาล นอกจากนี้ยังหมายรวมถึง
การใช้ตัวเลขแทรกเข้าไปในคำศัพท์บางคำแล้วเกิดเป็น
คำศัพท์ใหม่ขึ้นมา เช่น “清楚” (qīngchu
“ชัดเจน”) → “一清二楚” (yì qīng èr chǔ
“ชัดเจนแจ่มแจ้ง”) “清白” (qīngbái
“บริสุทธิ์”) → “一清二白” (yì qīng èr bái
“บริสุทธิ์ผุดผ่อง”)

- 3) ล้านวน สุภาษิต คำพังเพยซึ่งมีเลขสองเป็น
ส่วนประกอบ 略知一二 (lüè zhī yī èr “รู้บ้าง
เล็กน้อย”) 三心二意 (sān xīn èr yì “สองจิต
สองใจ ลังเล”) 三长两短 (sān cháng liǎng
duǎn “เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างไม่คาดฝันและเป็น
อันตรายถึงชีวิต”)

ผู้วิจัยเห็นว่าเลขสองในภาษาจีนที่ไม่ได้แสดงความหมายตรง
ตามตัวเลขที่ปรากฏใน “ระดับของคำ” นั้นจัดว่าเป็นความหมาย
ของคำ (词义) ด้านหนึ่ง ไม่ว่าปรากฏอยู่ในประโยคใดความหมาย
ก็ยังคงที่ไม่เปลี่ยนแปลง ผู้วิจัยจะไม่วิจัยตัวเลขสองที่ปรากฏใน
ระดับนี้ เพียงแต่ชี้ว่ามีปรากฏการณ์ดังกล่าวอยู่เท่านั้น สิ่งที่ผู้วิจัย
สนใจคือเลขสองในภาษาจีนที่ไม่ได้แสดงจำนวนตรงตามตัวเลขที่

ปรากฏใน “ระดับของประโยค” ซึ่งใช้รูป “两” ดังที่จะอธิบายต่อไป

2.2 ระดับของประโยค ตัวเลขสองที่ไม่ได้แสดงถึงจำนวนตรงตามตัวเลขที่ปรากฏแสดงอยู่ในวลีหรือประโยค ใช้รูป “两” โครงสร้างวลีและโครงสร้างประโยครวมถึงบริบทเป็นปัจจัยทำให้ “两” มีความหมายอื่นนอกเหนือไปจากจำนวนหนึ่งบวกหนึ่ง

- 1) “两” ในวลีแสดงถึงจำนวนตรงตามตัวเลขที่ปรากฏ ขณะเดียวกันก็แฝงความหมายว่า “เต็ม ทั้งหมด” ด้วย เช่น “两手灰” (liǎng shǒu huī “ฝุ่นเต็มสองมือ”) “两脚泥” (liǎng jiǎo ní “โคลนเต็มสองเท้า”)
- 2) “两” ในประโยคไม่ได้แสดงความหมายตรงตามตัวเลขที่ปรากฏ เช่น “你说两句吧。” (Nǐ shuō liǎng jù ba.) หากแปลตามตัวแล้วคือ “คุณพูดสองประโยคสิ” แต่แท้จริงแล้วมีความหมายว่า “คุณพูดอะไรสักหน่อยสิ” ประโยคที่พูดออกมาไม่ได้จำกัดว่าต้องมีเพียงสองประโยค

3. “两量名” แสดงถึงจำนวนตรงตามตัวเลขที่ปรากฏ ขณะเดียวกันก็แฝงความหมายว่า “เต็ม ทั้งหมด”

3.1 ความสัมพันธ์ของ “一量名” และ “两量名” ที่แสดง ความหมายว่า “เต็ม ทั้งหมด”

ก่อนที่จะกล่าวถึงโครงสร้าง “两量名” (liǎng + คำลักษณนาม + คำนาม) ที่แสดงถึงจำนวนตรงตามตัวเลขที่ปรากฏ ในขณะเดียวกันก็แสดงความหมายว่า “เต็ม ทั้งหมด” นั้นจะต้องกล่าวถึงโครงสร้าง “一量名” (yī + คำลักษณนาม + คำนาม) ที่แสดงความหมายว่า “เต็ม ทั้งหมด” ก่อน

ในโครงสร้าง “数量名” (คำบอกจำนวน + คำลักษณนาม + คำนาม) หาก “数” จำกัดใช้ได้เฉพาะ “一” และ “量” เป็นคำที่แสดงถึงอวัยวะร่างกายแล้ว โครงสร้าง “一量名” จะแสดงความหมายว่า “เต็ม ทั้งหมด” เช่น “一身汗” (yì shēn hàn “เหงื่อเต็มตัว/เหงื่อท่วมตัว”)、“一嘴糖果” (yì zuǐ tángguǒ “ลูกอมเต็มปาก”)、“一嘴白牙” (yì zuǐ báiyá “ฟันขาวทั้งปาก”)、“一手灰” (yì shǒu huī “ฝุ่นเต็มมือ”)、“一脚泥” (yì jiǎo ní “โคลนเต็มเท้า”) สาเหตุสำคัญที่ทำให้โครงสร้างนี้แสดงความหมายว่า “เต็ม ทั้งหมด” คือ ตำแหน่ง “量” นั้น เป็น คำนามที่ใช้เป็นคำลักษณนามเพียงชั่วคราว นอกเหนือจากกรณีนี้แล้ว คำนามเหล่านี้ปกติจะไม่ใช้เป็นคำลักษณนาม ดังนั้นเมื่อใช้เป็นคำลักษณนามก็ถือว่าเป็นกรณีที่ไม่ปกติ กรณีที่ไม่ปกตินี้เองที่ทำให้โครงสร้างดังกล่าวมีความหมายว่า “เต็ม ทั้งหมด” ใช้คำ

“满” (mǎn, “เต็ม ล้น”) แทนที่ “一” ได้ (陈丽君, 2010: 13-25, 28-29)

ทั้งนี้ เมื่ออวัยวะของร่างกายมีเป็นคู่ นอกจากจะใช้โครงสร้าง “一量名” แสดงความหมาย “เต็ม ทั้งหมด” แล้ว โครงสร้าง “两量名” ก็สื่อความหมายดังกล่าวได้เช่นกัน เช่น “两手灰” (liǎng shǒu huī “ฝุ่นเต็มสองมือ”) “两脚泥” (liǎng jiǎo ní “โคลนเต็มสองเท้า”) คำนามที่ใช้เป็นคำลักษณนามเพียงชั่วคราว ส่งผลให้ทั้งโครงสร้างแสดงความหมายดังกล่าว

บางกรณีใช้รูป “两量名” ได้เท่านั้น เช่น “两鼻孔血” (liǎng bíkǒng xiě “เลือดออกเต็มสองรูจมูก”) “两眼泪水” (liǎng yǎn lèishuǐ “น้ำตาท่วม”) ³ ผู้เขียนมีความเห็นว่าสาเหตุ นั้นเกี่ยวเนื่องกับลักษณะทางกายภาพตามธรรมชาติของคำ ลักษณนามและคำนาม รวมทั้งยังเกี่ยวข้องกับการรับรู้ของคน กล่าวคือ เวลากล่าวถึงรูจมูก ปกติจะหมายถึงทั้งสองข้าง การที่ เลือดไหลออกทางรูจมูกแม้จะเป็นไปได้ที่จะไหลออกเพียงข้างเดียว แต่โดยทั่วไปหากพูดว่าเลือดจำนวนมากไหลออกจากจมูก คนจะคิด

³ คนจีนบางคนเห็นว่า “两鼻孔血”、“两眼泪水” ไม่สามารถพูดได้ แต่ขณะที่ผู้วิจัย ได้รายงานวลีนี้ในวิชาสัมมนาของมหาวิทยาลัย ปรากฏว่าผู้เข้าร่วมสัมมนาทุกคนเห็นว่า พูดได้ และจากการสืบค้นข้อมูลจาก 百度 ปรากฏว่ามีการใช้วลีสองวลีนี้ การสืบค้นทาง ccl 语料库 พบว่ามีการใช้วลีที่สอง ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงถือว่าวลีสองวลีนี้พูดได้ ผู้ที่เห็นว่าพูด ไม่ได้นั้นอาจเกิดจากรูปแบบการใช้ภาษาเฉพาะตัวบุคคล

ว่าไหลออกจากทั้งสองข้าง ส่วนน้ำตาที่ไหลออกจากตานี้ เวลา ร้องไห้ น้ำตาจะต้องไหลออกจากตาสองข้าง โดยเฉพาะหากร้องไห้ มากๆ น้ำตาที่ไหลออกมาก็ต้องมาก ไม่มีทางเป็นไปได้ที่เวลาน้ำตา มากแล้วน้ำตาจะไหลออกจากตาเพียงข้างเดียว กรณีเช่นนี้ แม้ว่าจะ ใช้ “一” ไม่ได้แต่สามารถใช้ “满鼻孔都是血。” (mǎn bíkǒng dōu shì xiě. “จมูกเต็มไปด้วยเลือด”)、 “满眼泪水” (mǎn yǎn lèishuǐ “ดวงตาเต็มไปด้วยน้ำตา”) ได้

แม้ “一手灰”、“一脚泥” และ “两手灰”、“两脚泥” จะแสดงความหมาย “เต็ม ทั้งหมด” แต่ก็มีข้อแตกต่าง คือ กรณี แรกนั้น อวัยวะข้างใดข้างหนึ่งหรือทั้งสองข้างถูกปกคลุมโดย คำนามข้างหลัง แต่ กรณีที่สอง เป็นการเน้นว่า “อวัยวะทั้งสองข้าง” ถูกปกคลุมโดยคำนามข้างหลัง หากใช้ว่า “满量名” แล้ว อวัยวะที่ ถูกปกคลุมโดยคำนามอาจหมายถึงอวัยวะข้างใดข้างหนึ่งหรือทั้ง สองข้างก็ได้ (ยกเว้น “满鼻孔都是血。”、“满眼泪水”)

กล่าวโดยสรุปคือ เงื่อนไขที่ทำให้ “两” แสดงถึงจำนวน หนึ่งบวกหนึ่งพร้อมมีความหมายว่า “เต็ม ทั้งหมด” คือ เมื่อปรากฏ อยู่ตำแหน่ง “数” ในโครงสร้าง “数量名” โดยที่คำลักษณนาม นั้นต้องแสดงถึงอวัยวะของร่างกาย และอวัยวะของร่างกายนั้นๆ ต้องมีเป็นคู่

3.2 การสอนโครงสร้าง “两量名” โดยเปรียบเทียบกับภาษาไทย

ภาษาจีนใช้โครงสร้าง “一量名”、“满量名”、“两量名” ในการสื่อว่าอวัยวะในร่างกายส่วนหนึ่งถูกปกคลุมไปด้วยสสารอย่างหนึ่ง ผู้สอนควรเน้นถึงจุดนี้ให้นักเรียนทราบ รวมถึงบอกความแตกต่างระหว่าง “一量名”、“满量名”、“两量名” ด้วย นอกจากนั้นควรเปรียบเทียบกับคำแปลในภาษาไทยเพื่อให้นักเรียนเข้าใจมากขึ้น สำหรับภาษาไทยนั้นหากต้องการสื่อความหมายดังกล่าว จะต้องมีการระบุถึงความหมาย “เต็ม ทั้งหมด” เช่น เต็ม โขก ท่วม ทั้ง เป็นต้น ประธานของประโยคไม่จำกัดว่าต้องเป็นคนเพียงคนเดียวเท่านั้น

3.2.1 กรณี “一量名”

1) อวัยวะของร่างกายมีเพียงหนึ่งเดียว

“一/满身汗” (เหงื่อเต็มตัว/เหงื่อท่วมตัว/เหงื่อโขกตัว)、
 “一/满嘴糖果” (ลูกอมเต็มปาก)、
 “一/满嘴白牙” (ฟันขาวทั้งปาก)

ในกรณีนี้ แม้ภาษาจีนจะใช้ “一” แต่ไม่ได้หมายความว่า ประธานของประโยคจะต้องเป็นคนคนเดียวเท่านั้น ภาษาไทยจะไม่ปรากฏคำว่า “หนึ่ง” “他们跑得一身汗。” (Tāmen pǎode yì shēn hàn. “พวกเขาวิ่งเสียนเหงื่อท่วมตัว”) “那三个孩子都一

嘴糖果。”(Nà sān gè hái zi dōu yì zuǐ tángguǒ.
“เด็กสามคนนั้นอมลูกอมเต็มปาก”) “两人都是一口白牙。”
(liǎng rén dōu shì yì kǒu bái yá. “ฟันขาวจืดทั้งปาก
ทั้งสองคน”)

2) อวัยวะของร่างกายมีเป็นคู่

“一/满手灰” (ฝุ่นเต็มมือ)、“一/满脚泥” (โคลนเต็มเท้า)

เช่นเดียวกัน ประธานของประโยคไม่จำเป็นต้องเป็นเพียงคนคนเดียว และในกรณีที่สองนี้ทั้งภาษาจีนและภาษาไทยต่างระบุไม่ได้ว่าอวัยวะทั้งสองข้างหรือข้างใดข้างหนึ่งถูกสสารอย่างใดอย่างหนึ่งปกคลุมไปทั่วพื้นที่

3.2.2 กรณี “两量名”

ภาษาจีนจะไม่มีคำ “满” ปรากฏในโครงสร้างเลย ภาษาไทยจะต้องมีคำที่แสดงความหมาย “เต็ม ทั้งหมด” ปรากฏอยู่ด้วย ส่วนจะปรากฏคำว่า “สอง” หรือไม่นั้น แบ่งได้สองกรณี

- 1) ภาษาไทยปรากฏคำว่า “สอง” เพื่อเน้นว่าอวัยวะทั้งสองข้าง มิใช่ข้างใดข้างหนึ่ง เช่น “两手灰” (ฝุ่นเต็มสองมือ) “两脚泥” (โคลนเต็มสองเท้า)
- 2) ภาษาไทยปรากฏคำว่า “สอง” หรือไม่ก็ได้เพราะปรกติแล้วอวัยวะดังกล่าวหากถูกสสารใดปกคลุมก็จะถูกปก

คลุมทั้งสองข้าง ดังที่ได้อธิบายไว้แล้วข้างต้น เช่น “两鼻孔血” (เลือดออกเต็มสองรูจมูก/เลือดท่วมจมูก)、 “两眼泪水” (ดวงตาทั้งสองเต็มปริ่มไปด้วยน้ำตา/ดวงตาปริ่มไปด้วยน้ำตา)

4. “两” แสดงถึงจำนวนบางส่วน

4.1 ข้อสังเกตเกี่ยวกับ “两” ที่แสดงถึงจำนวนบางส่วน

(1) a-d เป็นประโยคที่ผู้วิจัยได้จัดบันทึกไว้จากการได้ยินหรือจากการสนทนากับชาวจีน “两” ไม่ได้แสดงถึงผลของจำนวนหนึ่งบวกหนึ่ง แต่หมายถึงจำนวนบางส่วน จำนวนคร่าวๆ ที่ไม่เฉพาะเจาะจง มีความหมายเทียบเท่ากับ “几 (กี่)”

(1) a. 给她拿两件带过去。

Gěi tā ná liǎng jiàn dài guòqu.

“เอาไปให้เขาบางส่วนแล้วกัน”

b. 再放两次音乐就结束了。

Zài fàng liǎng cì yīnyuè jiù jiéshù le.

“เปิดเพลงอีกไม่กี่รอบก็เลิกแล้ว”

c. 过两天再看看吧，还有时间。

Guò liǎng tiān zài kànkàn ba , hái yǒu shíjiān.

“อีกหน่อค่อยดูก็ได้ ยังมีเวลา”

d. 累死了这两天。

Lèi sǐ le zhè liǎng tiān.

“เหนื่อยจะตายอยู่แล้วช่วงนี้”

“两” ในประโยค (1) a-d เป็นจำนวนคร่าวๆ ที่ไม่เฉพาะเจาะจง (1a) ผู้พูดจัดเสื้อผ้าไปหลายชุด (1b) ผู้พูดเปิดเพลงทั้งหมดห้ารอบ (1c) ผู้พูดยังมีเวลาดูอีกสองอาทิตย์ เพราะฉะนั้นภายในสองอาทิตย์นี้ผู้พูดจะดูวันใดก็ได้ (1d) ผู้พูดทำงานเหนื่อยมาระยะหนึ่งแล้ว

ผลจากการสอบถามนักเรียนต่างชาติ เกี่ยวกับความเข้าใจความหมายของ “两” ในประโยค ผู้วิจัยพบว่านักเรียนต่างชาติส่วนใหญ่ก็มักไม่ทราบว่ “两” หมายถึงจำนวนบางส่วนได้ หากแต่เข้าใจว่า “两” หมายถึงจำนวนหนึ่งบวกหนึ่งเท่านั้น ผู้วิจัยเห็นว่กระบวนการเรียนการสอนเกี่ยวกับตัวเลข สมควรที่จะสอนเกี่ยวกับเรื่องนี้ด้วย

สำหรับ “两” ที่แสดงความหมายเทียบเท่ากับ “几” (jǐ, “กี่ เล็กน้อย”) ซึ่งแสดงถึงจำนวนบางส่วนนี้มีผู้วิจัยไม่มาก ผู้วิจัยบางท่านเพียงแต่กล่าวถึงว่ามีเรื่องดังกล่าวนี้ในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวเลขในภาษาจีนกลางเท่านั้น เช่น การวิจัยข้อจำกัดด้านตัวเลขในภาษาจีนกลางของ 吴雅慧 (1994)、肖其峰 (2007) การวิจัยตัวเลขภาษาถิ่นไห่หนานหวางหลิวกับภาษาจีนกลางของ 邢福义 (1995) อย่างไรก็ตามก็ยังมีนักวิจัยบางท่านวิจัย “两” ที่แสดงความหมายเหมือน “几” โดยเฉพาะ เช่น 蔡维天 (2002) และ 王晓辉、王晓东 (2012)

蔡维天 (2002) กล่าวว่า “两” สามารถบ่งถึงปริมาณที่มีอยู่ในระดับพหูพจน์ (复数型的存在量化) ได้ นั่นคือ “两” มีความหมายเหมือนกับ “几” หรือ “a couple of, a few” ในภาษาอังกฤษ โดยมีเงื่อนไขคือ “两” ต้องอยู่ที่ตำแหน่งกรรมของประโยคแสดงความสมมุติ (虚拟情态) มีคำแสดงความสมมติ เช่น “吧” ปรากฏร่วม (我们喝两杯酒吧。~ 我们喝几杯酒吧。“เราดื่มเหล้ากันสักหน่อยเถอะ”) ประโยคปฏิเสธ (他没喝两杯酒就醉了。~ 他没喝几杯酒就醉了。“เขาดื่มเหล้าไปแต่ไม่กี่แก้วก็เมาเสียแล้ว”) หรือประโยคที่แสดงถึงอนาคตกาล ในภาษาจีนจะใช้คำกริยาช่วย “会、要”

王晓辉、王晓东 (2012) วิจัยเพิ่มเติมว่าจากมุมมองด้านอัตวิสัย (主观) แล้ว “两” แสดงปริมาณมากหรือน้อยก็ได้ กรณิแรกมักใช้ในประโยคแสดงความสมมุติ (虚拟情态句) ประโยคขอร้อง (祈使句) ประโยคแสดงความต้องการ (意愿句) และใช้กับเหตุการณ์ที่เกิดเป็นประจำ กรณีที่สองมักใช้ในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง และมักมีคำว่า “才”、“就” หรือคำลักษณนามที่แสดงถึงสิ่งเล็กๆ เช่น “粒、滴、度、下、点” ปรากฏร่วม นอกจากนี้ยังมีความเห็นว่าเงื่อนไขที่จะแสดงว่า “两” หมายถึงจำนวนบางส่วนคือจะต้องลงเสียงเบาและอยู่หลังภาคแสดง

4.2 การสอน “两” ซึ่งแสดงถึงจำนวนบางส่วนโดยเปรียบเทียบกับภาษาไทย

การสอนว่าขณะใด “两” จึงหมายถึงจำนวนบางส่วนนั้น นอกจากข้อสังเกตทางไวยากรณ์ดังที่นักวิจัยบางท่านได้กล่าวไว้ในหัวข้อ 4.1 แล้ว ผู้วิจัยมีความเห็นว่า จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสอนควบคู่ไปกับข้อสังเกตด้านบริบท หากเป็นการสนทนาก็ต้องสังเกตการลงเสียงหนักเบา สองอย่างนี้เป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับการแยกแยะว่า “两” แสดงถึงผลของจำนวนหนึ่งบวกหนึ่งหรือแสดงถึงจำนวนบางส่วน ประโยคบางประโยคมีความหมายได้สองอย่าง หากไม่ดูบริบทและเสียงหนักเบาก็จะไม่ทราบว่าแสดงถึงความหมายใด

ผู้วิจัยเห็นว่าสำหรับการสอนนั้นควรเริ่มจากการอธิบายเกี่ยวกับบริบทเป็นลำดับแรก โดยเริ่มยกตัวอย่างจากประโยคบอกเล่า โดยสอนควบคู่ไปกับเรื่องการลงเสียงหนักเบา เมื่อยกตัวอย่างประโยคแล้วให้ข้อสังเกตแก่ผู้เรียนว่า “两” หมายถึงจำนวนบางส่วนนั้นมักอยู่ในตำแหน่งหลังคำกริยา จากนั้นจึงค่อยกล่าวถึงประโยคปฏิเสธ ดังที่จะกล่าวต่อไปนี้

หากเป็นบริบทสบายๆ ผู้พูดรู้สึกเป็นกันเอง ผู้พูดชักชวนให้ผู้ฟังกระทำการอย่างหนึ่งอย่างสบายๆ อาจมีคำแสดงความเป็นกันเองอย่างเช่น “随便” “试试” ปรากฏร่วม (2a,b) หรือเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นประจำ (2c) “两” แสดงถึงจำนวนบางส่วน ใช้ “几” แทนที่ได้ เช่น

(2) a. 你随便吃两颗。

Nǐ suíbiàn chī liǎng kē.

“คุณทานได้ตามสบายนะ”

b. 走两步试试。

Zǒu liǎng bù shìshì.

“ลองเดินคุณนะ”

c. 你说两句吧。

Nǐ shuō liǎng jù ba.

“คุณพูดอะไรสักหน่อยสิ”

d. 一到梅雨季节，总要下上两场雨。（王晓辉、王晓东, 2012:83）

Yí dào méiyǔ jìjié, zǒng yào xiàshàng liǎng chǎng yǔ.

“เมื่อถึงฤดูฝนช่วงปลายฤดูใบไม้ผลิและต้นฤดูร้อน มักมีฝนตกประปราย”

ตัวอย่าง (1a-d) และ (2a-d) เป็นประโยคบอกเล่า สังเกตว่าเวลาแปลเป็นภาษาไทยนั้น ไม่จำเป็นต้องแปลแล้วมีตัวเลขปรากฏอยู่เพราะ “两” ระบุเป็นตัวเลขแน่นอนไม่ได้ อาจมีผู้เห็นว่าประโยค (2a,b) แปลเป็นภาษาไทยได้ว่า “คุณกินสองสามเม็ดตามสบายนะ” หรือ “ลองเดินดูสักสองสามก้าวนะ” แต่ผู้วิจัยมีความเห็นว่าไม่ค่อยจะตรงกับความหมายในภาษาจีนนัก เพราะภาษาไทยเมื่อระบุตัวเลขคร่าวๆ แล้ว ตัวเลขก็มักจะอยู่ในช่วงที่ระบุ

นั่น แต่ว่า “两” ไม่สามารถระบุได้แน่นอนว่าเป็นจำนวนเท่าใด ซึ่ง “两” ในความหมายนี้จะลงเสียงเบา

อนึ่ง ข้อสังเกตเรื่องการลงเสียงหนักเบา คือ หาก “两” หมายถึงผลของจำนวนหนึ่งบวกหนึ่ง ผู้พูดจะลงเสียงหนักที่ “两” หาก “两” หมายถึงจำนวนบางส่วนนั้นผู้พูดจะไม่ลงเสียงหนักที่คำนี้ ดังนั้น “两” ใน (1a-d) และ (2a-d) นั้น จะไม่ลงเสียงหนัก ลำดับต่อไปคือการสอนเรื่อง “两” ในประโยคปฏิเสธ เมื่อ “两” อยู่หลังคำกริยาในประโยคปฏิเสธ และมีความหมายถึงจำนวนบางส่วน จะเทียบได้กับภาษาไทยว่า “ไม่กี่”

(3) a. 他没喝两杯酒就醉了。(蔡维天2002: 302)

Tā méi hē liǎng bēi jiǔ jiù zuì le.

“เขาดื่มเหล้าไปแค่ไม่กี่แก้วก็เมาเสียแล้ว”

b. 他喝不了两杯酒就会醉。

Tā hē bùliǎo liǎng bēi jiǔ jiù huì zuì.

“เขาดื่มเหล้าไม่กี่แก้วเดียวก็เมาแล้ว”

c. 他没吃两块儿饼干就饱了。

Tā méi chī liǎng kuàir bǐnggān jiù bǎo le.

“เขากินคุกกี้ไปแค่ไม่กี่ชิ้นก็อิ่มเสียแล้ว”

ในบางประโยค “两” มีความหมายได้สองนัย เช่น “给我来两杯酒。” (Gěi wǒ lái liǎng bēi jiǔ.) แปลว่า “เอาเหล้ามาให้ฉันสองแก้วซิ” หรือ “เอาเหล้ามาให้ดื่มหน่อยซิ” ก็ได้ ต้องดูบริบทและเสียงหนักเบาเป็นสำคัญ

นอกจากนั้น ที่ 蔡维天 (2002:306-307) กล่าวว่าหาก “两” อยู่ที่ตำแหน่งกรรมของ ประโยคแสดงความสมมุติ มีคำแสดงความสมมุติ เช่น “吧” ปรากฏร่วม หรือประโยคแสดงอนาคตกาลซึ่งมักมีคำช่วย “会”、“要” ปรากฏร่วมแล้ว “两” มีความหมายเช่นเดียวกับ “几” นั้น ผู้เขียนเห็นว่าเป็นเพียงเงื่อนไขหนึ่งที่มีแนวโน้มสูง ทว่า หากพิจารณาบริบทและการลงเสียงหนักเบาควบคู่กันแล้ว “两” ก็หมายถึงผลของจำนวนหนึ่งบวกหนึ่งได้เช่นกัน เช่น

(4) a. 我们喝两杯酒吧。(蔡维天2002:306)

Wǒmen hē liǎng bēi jiǔ ba.

a1 “เรามาดื่มเหล้ากันสักหน่อยเถอะ” (“两” ไม่ลงเสียงหนัก)

a2 “เรามาดื่มเหล้ากันสองแก้วเถอะ” (“两” ลงเสียงหนัก)

b. 我要喝两杯酒。

Wǒ yào hē liǎng bēi jiǔ.

b1 “ฉันอยากดื่มเหล้านิดหน่อย” (“两” ไม่ลงเสียงหนัก)

b2 “ฉันอยากดื่มเหล้าสองแก้ว” (“两” ลงเสียงหนัก)

หากนาย ก บังเอิญเจอกับนาย ข นาย ก กอดคอชวนนาย ข ไปดื่มเหล้า เมื่อพูดประโยค (4a,b) แล้ว “两” หมายถึงจำนวนบางส่วน ไม่ลงเสียงหนัก (4a1,b1) แต่หาก ไป

ร้านอาหารแล้วสั่งเหล้า เมื่อพูดประโยคเดียวกันนี้ “两” จะหมายถึงจำนวนหนึ่งบวกหนึ่งและต้องลงเสียงหนัก (4a2,b2) เจ้าของร้านจะนำเหล้ามาให้สองแก้ว จะไม่มากกว่านั้นจนกว่าลูกค้าจะสั่งเพิ่ม

5. บทสรุป

“两” ในระดับประโยคนอกจากจะแสดงความหมายถึงผลของจำนวนหนึ่งบวกหนึ่งแล้ว ยังสามารถแสดงความหมายอื่นได้ด้วย ในที่นี้ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบ “两” ในโครงสร้าง “两量名” ที่แสดงถึงจำนวนตรงตามตัวเลขที่ปรากฏขณะเดียวกันก็แฝงความหมายว่า “เต็ม ทั้งหมด” (两手灰) และ “两” ที่ปรากฏในประโยคแล้วมีความหมายถึงจำนวนบางส่วน (你说两句吧。) กับความหมายที่แปลเป็นภาษาไทย ผู้วิจัยเชื่อว่าการสอนข้อสังเกตที่ทำให้ “两” มีความหมายนอกเหนือจากผลของจำนวนหนึ่งบวกหนึ่ง ในขณะเดียวกันก็แปลเปรียบเทียบกับภาษานั้นจะสามารถทำให้ผู้เรียนชาวไทยมีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ “两” ที่ปรากฏในระดับประโยคได้

参考文献:

- 蔡维天. 2002. 一、二、三. 《语言学论丛》, 第 26 辑, 北京: 商务印书馆.
- 陈丽君. 2010. “容器量词”的类别与“一量名”结构表
“满/全”义的标记形式, 北京大学硕士学位论文.
- 郭锐. 2004. 《现代汉语词类研究》(第三辑). 北京:

商务印书馆.

郭先珍. 1996. 谈谈物量词对前搭配数词的语义选择,

《中国人民大学学报》. 第 3 期.

黄兵. 2012. 数词有限的数量名结构, 《乐山师范学院学报》.

第 6 期.

胡附. 1984. 《数词和量词》. 上海: 上海教育出版社.

李宇明. 2000a. 《汉语量范畴研究》. 武汉:

华中师范大学出版社.

陆俭明. 1988. 现代汉语中数量词的作用. 《语法研究和探索

(4)》. 北京: 商务印书馆; 收入李羡林 (主编 2001)

《二十世纪现代汉语语法八大家选集——陆俭明选集》.

吉林: 东北师范大学出版社.

肖其峰. 2007. 论数词有限的表约量的数量结构.

《湖北广播电视大学学报》. 第 10 期.

王晓辉、王晓东. 2012. 数量词“两X”表不定数用法探析.

《语言教学与研究》. 第 6 期.

吴雅慧. 1994. 数词有限的数量结构. 《语言教学与研究》.

第 4 期.

邢福义. 1995. 从海南黄流话的“一、二、三”看现代汉语数词

系统. 《方言》. 第 3 期.

朱德熙. 1982. 《语法讲义》. 北京: 商务印书馆.

赵元任. 1968. 吕叔湘节译本《汉语口语语法》, 北京:

商务印书馆 1979 年.

ABSTRACT

The Other Non-Numerical Definitions of the Numerical “liang” at the Sentence Level — a Comparative Study with Thai Language

Nattanit Chamsuwanwong

In Chinese language, the numeral “2” (“二” èr, “两” liǎng) does not only specify an exact cardinality, but sometimes it expresses a non-exact numeral meaning, in other words represents other definitions. This paper aims to discuss some factors, in a sentence level, which cause the Chinese numeral “两” (liǎng) to represent other interpretations than the result of one plus one (1+1), such as: 1) the result of one plus one, combined simultaneously with the definition of “full”, as in “两手灰” (liǎng shǒu huī <two hands dust>, ‘both hands completely/entirely covered with dust’) or “两脚泥” (liǎng jiǎo ní <two feet mud>, ‘both feet completely/entirely covered with mud’). 2) a partial quantity, like in “你说两句吧” (Nǐ shuō liǎng jù ba <you say two sentences “ba” particle>, which means ‘Say something please’) or in “他没吃两块儿饼干就饱了。” (Tā méi chī liǎng kuài bǐnggān jiù bǎo le <he didn’t even

have two cookies, immediately felt full “le” particle>, ‘He just had little biscuits and felt full’). Moreover, this paper has compared “liǎng” in these aspects with their Thai translation and also presents some approaches on how to teach it.

Keywords: *liǎng, full/entire, partial quantity, language comparison, teaching*